

12 Dzivamisoko 2020

Xitsonga Ririmi ra le Kaya ra Xiyimo xa Masungulo

COVID-19 MARUNGULA

Avuxeni Vatirhikulobye **Xitsonga Ririmi ra le Kaya ra Xiyimo xa Masungulo**

Vana va hina lavantsongo sweswi va vonile na ku va na ntokoto eka swilo swo tala swintshwa hikokwalaho ka ntungu wa misava hinkwayo wa COVID-19 . Hi ku enghetelela dladlamuxo wa vuswikoti bya ku twisisa leswi hlayiweke, i swa nkoka ku va na burisano na vana, ku va pfuna ku twisisa leswi va swi tokoteke.

Se hi swi endlisa ku yini?

Xo sungula, hi nga va pfuna ku lemuka ku cinca kun'wana loku va ku voneke kumbe ku ku tokota.

Vutisa swivutiso swo fana na:

- U vona yini loku u languta ehandle?
- Swi hambanile kumbe swa fana na le ku sunguleni?
- Xana swi hambanile njhani? I yini u swi lemukaka?
- Xana u vona vanhu vo tala kumbe vatsongo na mi movha ehandle?
- U tshama u vona mahungu ethelevixinini? Loko swi ri tano, u tshama u vona yini?
- Ku na swin'wana swo hambana hi vanhu lava u va voneke emahungwini? Loko swi ri tano i ncini?
- I yini leswi hi swi tweke emahungwini?

Xa vumbirhi, hi nga va pfuna ku lemuka ku cinca kun'wana loku va ku voneke kumbe ku ku tokota.

Vutisa swivutiso swo fana na:

- Xana wa swi tiva ku swilo swi hambanile njhani naa?
- Loko swi ri tano, ndzi byeli leswi u swi tivaku hi leswi.
- I marito wa hi lawa u ma tweke?
- Xana u nga ndzi byela ku u ehleketa ku marito lawa ya vula yini?
- Xana u ti twa njhani hi ku cinca loku u ku lemukeke?
- Xana ku na swin'wana leswi u swi twisisaka hi leswi humelelaka sweswi? Loko swi ri tano i yini?
- Swa ku vilerisa leswi humelelaka sweswi? Loko swi ri tano u vilerisiwa hi yini?
- Leswi swi ku endla u titwa njhani?

Leswi landzelaka, hi nga va pfuna ku lemuka ku cinca kun'wana loku va ku voneke kumbe ku ku tokota.

- Dyondzisa vana hi ntivomarito lowu va lavaka ku vulavula hi wona hi mayelana na leswi va swi xiyaxiyeke, ntokoto na ntwiwo wa mbilu. U nga chavi ku dyondzisa vana lavatsongo ntivomarito yo tala yo tika. Leswi swi nga katsa marito yo fana na ntungu wa misava hinkwayo, xitsongwatsongwana; ku tshama hi ku lerisiwa; mpfukandzinganelo; timasiki ta xikandza; sanithayiza; ku hiseka; ntsikelelo na sw na sw.
- Kutani, nyika vana mahungu yo ringanela ku va pfuna ku twisisa hi leswi humelelaka, handle ka ku engetela ku chava kumbe nchavo.

Eku heteleleni, nyika vana maqhinga manwana yo va pfuna ku susa nchavo,

- Hlamuselo vana leswi va nga swiendlaka ku tshama va sirhelelekile.

- Hlamusela vana leswaku loko va twa va chava, va nga vulavula na vanhu lavakulukumba hi swona.

Ha khensa ku ya emahlweni mi ehleketa hi vuenti dladlamuxo wa vuswikoti bya ririmi,
Va ka NECT na xipano xa Dzawulo ya dyondzo ya le hansi.